

Elżbieta Straszak

nauczyciel konsultant

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM”

w Częstochowie

SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU I JEJ PRAKTYCZNE POJMOWANIE – I WOJEWÓDZKI TURNIEJ DEBAT OKSFORDZKICH

*Czasem gdy przegrywamy, jesteśmy wygrani,
Czasem, gdy wygrywamy, jesteśmy przegrani.*

Autor nieznanym

I TURNIEJ DEBAT OKSFORDZKICH W OBSZARZE SOB

Konkurs wojewódzki, pod nazwą I Wojewódzki Turniej Debat Oksfordzkich w obszarze Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (SOB), przeprowadzony został 2 października 2013 roku w 4 Ośrodkach Regionalnych: Bielsku-Białej, Częstochowie, Katowicach i Rybniku. Honorowy patronat nad Turniejem objął Bogdan Marcinkiewicz – Poseł do Parlamentu Europejskiego (fundator nagrody głównej). Turniej ten wpisuje się w działania Marszałka Województwa Śląskiego oraz Śląskiego Kuratora Oświaty pod nazwą „Edukacja – inwestycja w społecznie odpowiedzialny biznes”. Celami turnieju jest: zapoznanie młodzieży z problemami etycznymi przedsiębiorców i biznesmenów Śląska, Polski, Europy i świata; pokazanie, jak świadomie należy funkcjonować w życiu publicznym i w biznesie; a także nauczyć młodzież przemyślanego, logicznego i spójnego argumentowania oraz umiejętności bronięcia własnej tezy. Innym celem, ale także bardzo ważnym jest pokazanie uczestnikom wielotorowości danego zagadnienia, nauczenie świadomego słuchania kontrargumentów, logicznego wyciągania wniosków, a także pokazanie, że możliwe jest kulturalne prowadzenie debaty, jeżeli oparta jest ona nie na pustych sloganach i gołosłowności, ale na merytorycznym podejściu do tematu.

Turniej miał charakter debaty oksfordzkiej i skierowany był do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa śląskiego. W naszym regionie do turnieju zgłosiły się dwie szkoły: I Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta z Częstochowy oraz Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie z Koziegłówek. Debatanci musieli zmierzyć się z tematem: **Kodeks etyczny firmy jest jedynie chwyt marketingowym przedsiębiorstw**. Nad prawidłowym przebiegiem debaty czuwała marszałek debaty pani Dorota Pintal z Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Stefana Żeromskiego w Częstochowie. Sekretarzami debaty były uczennice z ww. szkoły: Sara Pająk i Katarzyna Marcinkowska.

*Marszałek debaty Dorota Pintal
i sekretarze – Sara Pająk i Katarzyna Marcinkowska*

Debatantom przysłuchiwała się klasa IV z Technicznych Zakładów Naukowych.

*Publiczność – klasa IV
z Technicznych Zakładów Naukowych*

Dużo emocji dostarczył moment losowania miejsc debatantów. Obydwie strony chciały być w loży propozycji. Niestety tylko jedna ze stron mogła ją wylosować.

Debatanci poruszali bardzo ważne aspekty funkcjonowania kodeksu etycznego w przedsiębiorstwach. Zastanawiali się, na ile kodeks etyczny jest rzeczywiście potrzebny w biznesie, a na ile wpływa on z potrzeby PR.

Debata – argumenty opozycji

Debata – argumenty propozycji

Poruszono m.in. takie zagadnienia jak: GMO, zdrowa żywność, marketing i finanse.

Poziom szkół był wyrównany, jury miało naprawdę trudną rolę. Po naradzie, decyzją jurorów, debatę wygrała loża propozycji, czyli uczniowie z I Społecznego Liceum Ogólnokształcącego im. Zbigniewa Herberta w Częstochowie. Drużynę stanowili: Wioletta Tomala, Mariusz Kowaliński i Piotr Kramer. Opiekę merytoryczną nad drużyną sprawowała nauczycielka języka polskiego Ilona Tutaj. Zwycięzcom serdecznie gratulujemy.

Łoża propozycji – ISLO Częstochowa

Następny etap turnieju będzie miał miejsce 16.10.2013 r. już w Katowicach. Zwycięskie drużyny spotkają się w finale debaty 30.10.2013 r. w Sali Sejmiku Śląskiego. Z każdym etapem rośnie trudność tematyczna. I tak w II etapie drużyny będą musiały zmierzyć się z tematem Idea Sprawiedliwego Handlu to utopia, natomiast temat finałowy to: Węgiel kamienny – więcej korzyści niż problemów dla Polski.

* * *

30 listopada br. w Sali Kolumnowej Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach odbył się finał turnieju. Uczniowie I Społecznego Liceum Ogólnokształcącego im. Z. Herberta w Częstochowie zajęli pierwsze miejsce. Nagrodą jest wyjazd do Brukseli.

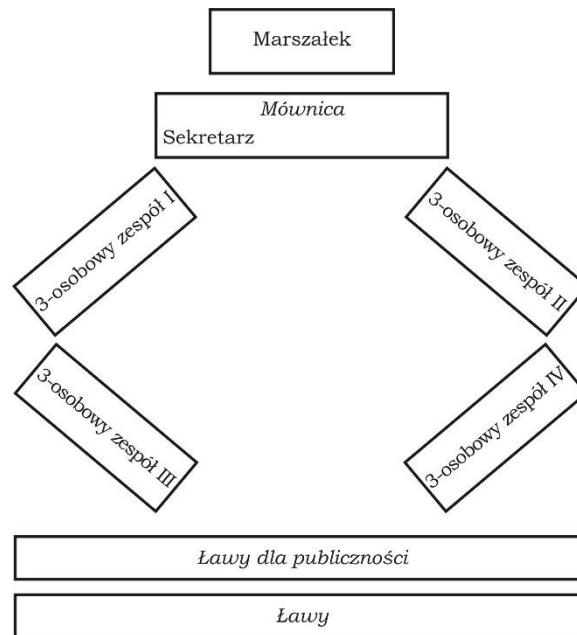
DEBATY UCZNIOWSKIE

Należy cieszyć się, że debaty uczniowskie są coraz bardziej popularne i coraz częściej wykorzystywane wśród nauczycieli i uczniów. Odmian debat mamy bardzo dużo, ja chciałabym dzisiaj przybliżyć jedną z odmian debaty oksfordzkiej, zwaną debatą wielostronną. Forma debat oksfordzkich wywodzi się z tradycji parlamentu brytyjskiego. Stabilny system partyjny, wyraźny i jasny podział na obóz rządowy i opozycję oraz szacunek do praw legły u podstaw tej formy dyskusji. Natomiast przeniesienie tego systemu na kontynent spowodowało, że dopasowano formę debaty oksfordzkiej do specyfiki parlamentaryzmu kontynentalnego, czyli wielopartyjnego. Stąd też w debacie wielostronnej jest większa liczba stron debaty.

Pamiętajmy: debatę oksfordzką można w dość łatwy sposób zmienić w debatę wielostronną. Wtedy liczba stron debaty jest większa¹.

W debacie wielostronnej biorą udział trzyosobowe zespoły. Zespołów takich nie może być mniej niż cztery. Podobnie, jak w debacie oksfordzkiej, całość debaty prowadzi marszałek. Nie ma obowiązku powoływania sekretarza, ale dobrze byłoby powołać taką osobę, zwłaszcza, gdy mamy dużo zespołów i trzeba nad nimi zapanować oraz nie pogubić się w kolejności debatantów. I znowu identycznie jak w debacie oksfordzkiej mamy jasno sformułowany temat, dość krótki i logiczny. Każdy zespół broni określonej tezy. Liczba też musi być równa liczbie zespołów, **czyli nie ma tylko łoża propozycji i łoża opozycji jak w debacie oksfordzkiej.**

Wszystkie tezy muszą być sformułowane znacznie wcześniej i przekazane uczestnikom debaty. W dniu debaty uczestnicy losują kolejność wystąpień i tezę. Zwolennicy poszczególnych tez występują na zmianę, po jednej osobie z danego zespołu. I tu pojawia się funkcja sekretarza, który pilnuje czasu debatanta. Jeżeli czas zostanie przekroczony marszałek musi pozbawić go głosu. W trakcie wystąpienia lub tuż po nim (wtedy jest to tzw. czas na pytania) każdy ma prawo zgłosić pytanie lub informację do debatanta. Jeżeli ustalono zostanie przed debatą, że pytania zadawane są po zakończeniu wygłoszenia mowy debatanckiej, wówczas sekretarz wskazuje czas na pytania, np. przez uniesioną do góry tabliczkę ze znakiem zapytania. Natomiast jeżeli pytania zadawane będą w trakcie wygłoszenia mowy, wówczas czas pytania wlicza się do czasu ogólnego debatanta.

Schemat sali podczas debaty wielostronnej

Dlatego wydaje mi się, że bardziej logiczne i powodujące mniej chaosu jest zadawanie pytań dopiero po zakończeniu mowy debatananta. Osoba z sali zadająca pytanie musi przedstawić się imieniem i nazwiskiem, a jeżeli debata jest w szkole między klasami, to także podać z jakiej jest klasy. Jednocześnie informuje mówcę, czy zadaje pytanie, czy też udziela informacji: „pytanie”, „informacja”. Należy pamiętać także o czasie zadawania pytania. Ten czas musi być stosunkowo krótki, np. 20–30 s, ponieważ im dłuższe pytanie tym meritum może się gdzieś rozplątać. Debatant decyduje o tym, czy pytanie przyjąć czy nie – mówiąc „proszę” lub mówiąc „nie”, albo czyniąc wyraźny gest ręką. Jeżeli debatanant nie przyjmie pytania, pytający siada. Oczywiście, mimo że debatanant może odrzucić pytanie, to może to wpłynąć na ogólny wynik drużyny, w czasie głosowania po debacie.

Można też dopuścić do dyskusji publiczność, ale: po zakończonych wystąpieniach głównych debatanantów oraz po ustaleniu kolejności wystąpień słuchaczy. I tu znowu sekretarz musi wykonać swoją pracę, zapisując kolejność zgłoszeń do dyskusji. Na koniec debaty następuje głosowanie słuchaczy/publiczności. Publiczność decyduje o tym, czyje argumenty przekonały ją bardziej. **Pamiętajmy, że ocenie nie powinna podlegać tylko sama teza, ale też siła i dobór argumentów oraz sztuka retoryczna i krasomówcza.** Głosowanie może mieć różnorodną formę. Najprostsza – przez podniesienie rąk, ale może być także zajęcie miejsca przy zespole, który przekonał głosujących – liczenie osób przy zespole, mogą to być oklaski – mierzona jest siła oklasków (forma najmniej sprawiedliwa). Tak jak w każdej debacie i debatanantów i słuchaczy obowiązują zasady fair play, za ich nieprzestrzeganie, za burzenie porządku debaty, marszałek może wyprosić z sali.

5 zasad – czego nie wolno lub nie należy robić na debacie oksfordzkiej i wielostronnej.

Są to zasady, które mimo że z formalnego punktu widzenia nie są zabronione, to jednak mogą nam popsuć ogólne wrażenie debaty bądź wpłynąć na ocenę drużyny debatanckiej.

1. Czytanie z kartki

Debatanci, którzy przygotowują się do uczestnictwa w debacie oksfordzkiej lub wielostronnej powinni wcześniej przygotować sobie zarys wystąpienia i wg niego tworzyć wypowiedź. Źle wygląda, jeżeli debatananci czytają z kartki swoje argumenty lub wręcz recytują „na pamięć” wyuczony wcześniej tekst. Oczywiście możemy mieć kartkę z cytatem, danymi statystycznymi, ale czytać z kartki nie można.

2. Przekazywanie pytań

Przykładem może być „przekazywanie sobie” pytań pomiędzy mówcami tej samej drużyny. Ma to miejsce, gdy mówca A przyjmie pytanie/informację ze strony przeciwnej,

ale nie udziela odpowiedzi, jednocześnie udzielając głosu mówcy B ze swojego zespołu, który w formie informacji odpowie na pytanie oponentów. Może to doprowadzić do sytuacji, gdy na pytania przeciwników będzie w drużynie odpowiadała tylko jedna osoba – a nie o to przecież w naszej formule debaty chodzi. Owszem, koledzy z drużyny mogą nam pomagać zgłaszając pytania i informacje, by w ten sposób naprowadzić na właściwy tor, czy uzupełnić naszą odpowiedź – nie mogą jednak odpowiadać za nas.

3. **Nieładnie wygląda także częste odrzucanie pytań lub informacji.** Wygląda to tak, jakbyśmy bali się dyskusji na argumenty, a nauczyli się tylko wystąpienia i to na pamięć. Świadczy to o braku szacunku dla przeciwnika. Mówimy do siebie, używając formy grzecznościowej pan/pani, nie stroimy min wyrażających dezaprobatę dla mówiącego, nie ziewamy. Taką postawę wobec przeciwnika będą oceniać jurorzy, jako przestrzeganie zasady *fair play*.

4. **Pomoc nauczycieli**

Nauczyciele bardzo przeżywają występy swoich podopiecznych. Nie wolno nauczycielom w żaden sposób podpowiadać, dawać znaków, szeptać do drużyny. Przygotowując drużynę do debaty, opiekun powinien wysłuchać przygotowanej przez młodzież argumentacji

– wskazać jej słabe punkty, ewentualne błędy merytoryczne. Może też dostarczyć materiałów potrzebnych do przygotowania argumentacji, nigdy natomiast nie powinien w tym wyřęczać uczniów – niech samodzielnie pracują na swój sukces.

5. **„Prowokowanie faulu”**

Może zdarzyć się sytuacja, że mówcy będą próbowali sprowokować oponentów do narażenia się na punkty eksperckie – jest to jakby „prowokowanie faulu”. Takie sytuacje to chociażby:

- czekanie z pytaniami do ostatnich sekund mowy
- prowokowanie przeciwników do zabrania głosu bez zgody marszałka, np. przez zadawanie im bezpośrednich pytań przez mówcę, który ma aktualnie głos.

Np. „*Proszę nam powiedzieć, co Pani sądzi o tej sytuacji?*”².

CELEM DEBATY JEST ZWYCIĘSTWO!

Elżbieta Straszak

Przypisy:

¹ www.gwo.pl

² <http://debatyoksfordzkie.blogspot.com/>